

УДК 37.018.43:004-044.247

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9\(14\)-197-210](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9(14)-197-210)

Красюк Юлія Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформатики та системології, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, тел.: (044) 371-61-59, <https://orcid.org/0000-0003-4349-3119>

Сільченко Марина Валеріївна кандидат економічних наук, завідувач кафедри інформатики та системології, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, тел.: (044) 371-61-59, <https://orcid.org/0000-0003-4929-2561>

АДАПТАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ ДО ОНЛАЙНОВОГО НАВЧАННЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Анотація. В умовах кризового онлайн-навчання актуальним залишається завдання щодо формування якісного цифрового навчального контенту та ефективного його використання в освітньому процесі. Умови карантинних обмежень та воєнного стану, за яких освітній процес перейшов переважно в дистанційний (онлайн-формат), вимагали адаптації структури дистанційних курсів з урахуванням можливостей різних типів освітніх комунікацій.

У статті розглядаються особливості адаптації дистанційних курсів інформатичних дисциплін до онлайн-навчання в кризових умовах з врахуванням синхронних та асинхронних типів комунікації, а також характерних особливостей поведінки здобувачів мережевого покоління.

Розглянуто сучасну структуру дистанційних курсів на макрорівні, яка залишається незмінною для здобувачів усіх форм навчання. Проаналізовані особливості використання дистанційних курсів за різних форматів організації освітнього процесу для здобувачів денної форми навчання.

Обґрунтовано необхідність проведення реструктуризації на мезо- та мікрорівнях дистанційних курсів задля забезпечення організації навчання для студентів денної форми здобуття вищої освіти у зв'язку з кризовими умовами пандемії Covid-19 та воєнного стану. Відповідна реструктуризація дистанційних курсів розглянута на прикладі дистанційних курсів інформатичних дисциплін, розроблених на загальноуніверситетській платформі Moodle для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання.

Проведена реструктуризація дистанційних курсів перш за все забезпечила зменшення психологічного напруження здобувачів в умовах кризового онлайн-навчання, а також сприяла активізації їх навчальної діяльності.

Ключові слова: кризове онлайн-навчання (дистанційне) навчання, синхронний режим навчання, асинхронний режим навчання, дистанційний курс, Moodle, інформатичні дисципліни.

Krasiuk Iuliia Mykolayivna Candidate of Science in Pedagogy, Docent, Associate Professor of the Department of Informatics and systemology, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Prospect Peremogy, 54/1, Kyiv, 03057, tel.: (044) 371-61-59, <https://orcid.org/0000-0003-4349-3119>

Silchenko Maryna Valeriivna Candidate of Science in Economics, Docent, Head of the Department of Informatics and systemology, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Prospect Peremogy, 54/1, Kyiv, 03057, tel.: (044) 371-61-59, <https://orcid.org/0000-0003-4929-2561>

ADAPTATION OF DISTANCE COURSES TO ONLINE LEARNING IN CRISIS CONDITIONS

Abstract. In the conditions of crisis online education, the task of forming high-quality digital educational content and its practical use in the educational process remains relevant. The conditions of quarantine restrictions and martial law, under which the educational process moved mainly to a distance (online) format, required adaptation of the structure of distance courses, taking into account the possibilities of different types of educational communications.

The article examines the peculiarities of the adaptation of distance courses of informatics disciplines to the crisis conditions of online education, taking into account synchronous and asynchronous types of communication, as well as the characteristic features of the behavior of network generation learners.

The modern structure of distance courses at the macro level, which remains unchanged for students of all forms of education, is considered. The peculiarities of the use of distance courses in various formats of the organization of the educational process for full-time students are analyzed.

The need for restructuring at the meso- and micro-levels of distance courses to ensure the organization of training for full-time students of higher education in connection with the crisis conditions of the Covid-19 pandemic and martial law is substantiated. The appropriate restructuring of distance courses is considered on the example of distance courses in informatics, developed on the university-wide Moodle platform for applicants of the first (bachelor) level of full-time higher education.

First of all, the restructuration of distance courses ensured the reduction of psychological stress of applicants in the conditions of crisis online education. Also, it contributed to the activation of their educational activities.

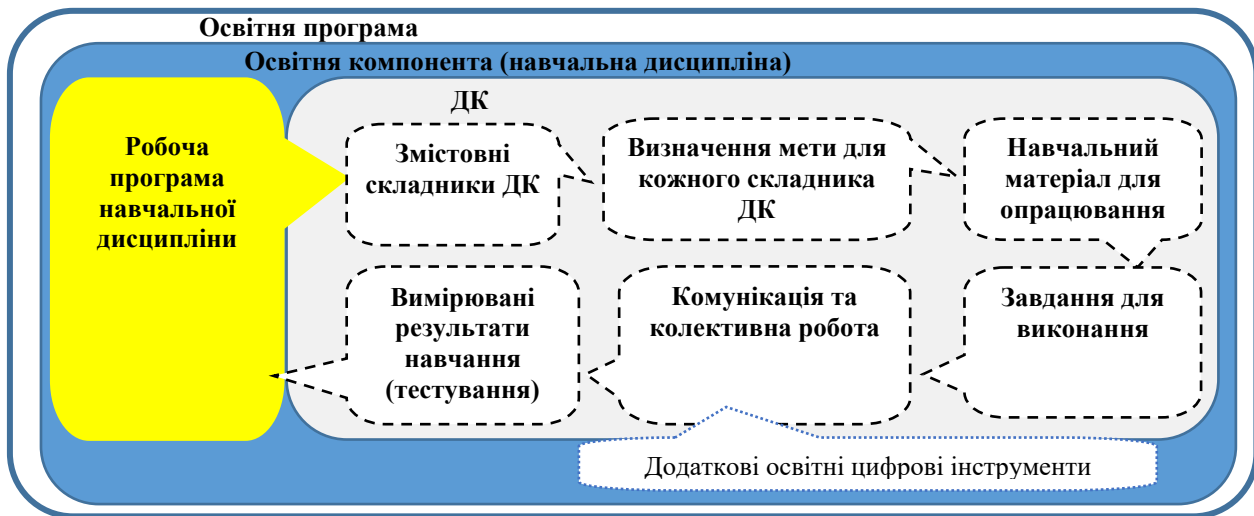
Keywords: crisis online (distance) learning, synchronous learning mode, asynchronous learning mode, distance course, Moodle, informatics disciplines.

Постановка проблеми. Об'єктивні реалії сучасного цифрового світу, особливо загострені кризовими умовами пандемії Covid-19 та воєнного стану в Україні, спонукають до комплексного вирішення завдання формування якісного цифрового навчального контенту та ефективного його використання в освітньому процесі з врахуванням відмінностей сучасних здобувачів від попередніх поколінь студентів.

Наразі ми започатковуємо освітні програми, формуємо змістове наповнення освітніх компонент та визначаємо результати навчання, добираємо інноваційні педагогічні технології з метою їх реалізації для здобувачів вищої освіти які є представниками мережевого покоління. Зазначивши тільки декілька характерних рис сучасного студентства — досить високий рівень волелюбності та активне використання сучасних цифрових інструментів у всіх сферах життя, багатозадачність та короткий проміжок зосередження уваги, можемо впевнено сказати, що вони вже самі по собі є потужним викликом для викладачів, які є представниками попередніх поколінь. Тому проблема адаптації дистанційних курсів (ДК) для комплексного використання в умовах кризового онлайн-навчання (синхронному та асинхронному режимах) з врахуванням особливостей студентства мережевого покоління потребує додаткового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний час існує значна кількість наукових досліджень щодо проектування та розробки ДК на різних освітніх платформах, їх використання в навчальному процесі. Зокрема, у дослідженні Кухаренка В.М. та Бондаренка В.В. [1, С. 9] зазначається, що розвиток дистанційного навчання, пройшовши три етапи, базувався на різних педагогічних теоріях: біхевіоризмі, конструктивізмі та конективізмі. Водночас, сучасний третій етап розвитку орієнтований на використання навчальної аналітики, репозитарію компетентностей та таксономії Блума, що створює умови для вимірювання програмних результатів навчання й визначення набутих здобувачем вищої освіти компетентностей.

Аналіз наукових досліджень [1—4], нормативних документів провідних українських закладів вищої освіти та власний багаторічний досвід організації освітнього процесу з використанням дистанційних технологій засвідчують, що базова структура дистанційного курсу навчальної дисципліни, який використовується для доставки змісту та реалізації взаємодії суб'єктів освітнього процесу, на макрорівні є практично однаковою (рис. 1).

*Рис. 1. Структура дистанційного курсу на макрорівні
 Джерело: розроблено авторами*

Представлена узагальнена структура ДК для кожної окремої навчальної дисципліни розгортається та деталізується на мезо- та мікрорівнях залежно від особливостей конкретної навчальної ситуації, цільової аудиторії та запланованого типу освітньої комунікації (синхронної чи асинхронної).

Кузьмінська О.Г., Мазорчук М.С., Мокрієв М.В., Барна О.В. зазначають, що перш ніж приймати рішення про використання того чи іншого типу освітньої комунікації потрібно вивчити цілі та зміст конкретної навчальної дисципліни, очікувані результати навчання, мотивацію, потреби й можливості здобувачів [5]. Однак умови карантинних обмежень та воєнного стану, за яких освітній процес перейшов переважно в дистанційний формат, вимагали адаптації структури дистанційних курсів з урахуванням паралельного використання обох типів освітньої комунікації.

Проектуючи та розробляючи ДК для використання під час онлайнного навчання, ми фактично намагаємося «проектувати» майбутню навчальну діяльність здобувачів при синхронному типі комунікації (взаємодії) та самостійну пізнавальну діяльність здобувачів для асинхронного типу комунікації. Водночас потрібно враховувати переваги та обмеження синхронного та асинхронного навчання (рис. 2), виокремлені у дослідженні Дзюбенко О.В., Морзе Н.В., Василенко С.В., Варченко-Троценко Л.О., Вембер В.П., Бойко М.А., Воротнікової І.П., Смірної-Трибульської Є.М. [6, С. 153–154].

Рис. 2. Переваги та обмеження синхронного та асинхронного навчання
Джерело: розроблено авторами на основі [6, С. 153–154]

Як бачимо, під час асинхронного навчання актуальним є питання мотивації здобувачів — процесу формування мотиву, комплексу стимуляторів, інтегрованих з потребами особистості, який спонукає її до діяльності. Актуальність вирішення цього завдання особливо загострилася в період воєнного стану.

Узагальнюючи рекомендації К. Паппаса щодо організації успішного та вмотивованого процесу навчання [7], можна формалізувати перелік завдань, які обов'язково потрібно реалізовувати на мікрорівні проектування ДК:

- оцінювання цільової аудиторії здобувачів; викладачу потрібно визначити як базовий рівень готовності здобувачів до активної пізнавальної діяльності, так і їх потреби, очікування від вивчення навчальної дисципліни;
- визначення чітких цілей навчання; здобувачам потрібно чітко знати не тільки те, що вони зобов'язані зробити, але й яких результатів повинні досягнути;
- розробка захоплюючого та цікавого ДК; для підвищення візуального інтересу необхідно використовувати ретельно відібрані зображення, графіку, відео, анімацію; також доцільно доповнювати ДК завданнями різних рівнів складності та ігровими моментами; не зайвим буде використання також й можливості винагороди здобувачів за їх досягнення та результати;
- розробка практично значущого ДК; усі цілі та завдання, які визначаються та пропонуються здобувачам для опрацювання, повинні мати практичну значущість;
- розробка актуального ДК; релевантний навчальний контент є одним з найпотужніших мотиваційних чинників навчання;

– *забезпечення реального, систематичного та змістовного зворотного зв'язку*; здобувачі повинні мати можливість отримувати регулярні та змістовні коментарі про їх результати навчання; також цікаво реалізовувати можливості щодо залучення здобувачів до взаємодії один з одним для взаємодопомоги, обміну досвідом, командної роботи над вирішенням проблем тощо.

Водночас, процес проектування ДК потрібно пропускати через призму особливостей поведінки здобувачів, які будуть його використовувати. Сьогоднішні студенти є представниками мережевого покоління (покоління ЯЯЯ, Internet Generation, Generation I, Generation M, Homeland Generation, New Silent Generation, Generation 9/11), вісім характерних рис якого — свобода, персоналізація, перевірка, цілісність, співробітництво, розваги, швидкість та інновації в сучасному світі — були виокремлені Д. Тапскоттом [8, С. 34–36].

Метою статті є розкриття особливостей адаптації дистанційних курсів інформатичних дисциплін, призначених для здобувачів очної (денної) форми навчання, через їх реструктуризацію на мезо- та мікрорівнях за кризових умов онлайн-навчання та з урахуванням особливостей студентства мережевого покоління.

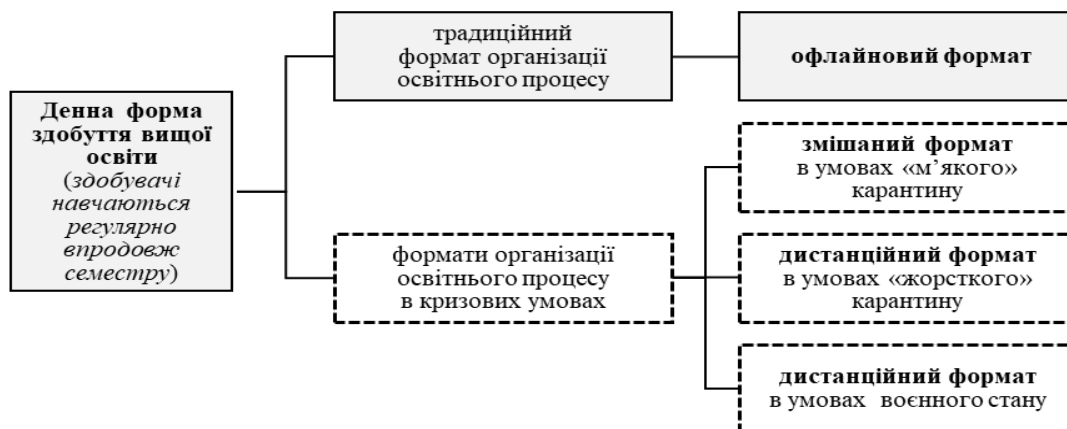
Виклад основного матеріалу. Повнофункціональний дистанційний курс у переважній більшості є результатом спільної діяльності команди викладачів, які повинні не тільки орієнтуватися на педагогічні та психологічні рекомендації до проектування та розробки ДК, але й враховувати:

- стандарт (базові вимоги до) ДК конкретного закладу вищої освіти;
- специфіку організації освітнього процесу з навчальної дисципліни, для якої готується ДК (мету та завдання конкретної навчальної дисципліни; компетентності, які повинні формуватися у здобувачів під час вивчення цієї дисципліни; зміст навчальної дисципліни та очікувані результати навчання);
- специфіку організації освітнього процесу залежно від форми здобуття вищої освіти (очна, заочна, дистанційна), формату навчання (онлайн-навчання, офлайн-навчання); режиму навчання (синхронний, асинхронний);
- узагальнені характеристики студентської аудиторії (характерні риси студентства мережевого покоління, рік навчання (зокрема, першокурсники бакалаврського рівня вищої освіти потребують адаптації до умов освітнього процесу у вищій школі) тощо);
- особливості конкретних студентських груп (результати вхідного тестування здобувачів щодо їх готовності до вивчення навчальної дисципліни; мотиви та потреби здобувачів, визначені шляхом анкетування та опитування).

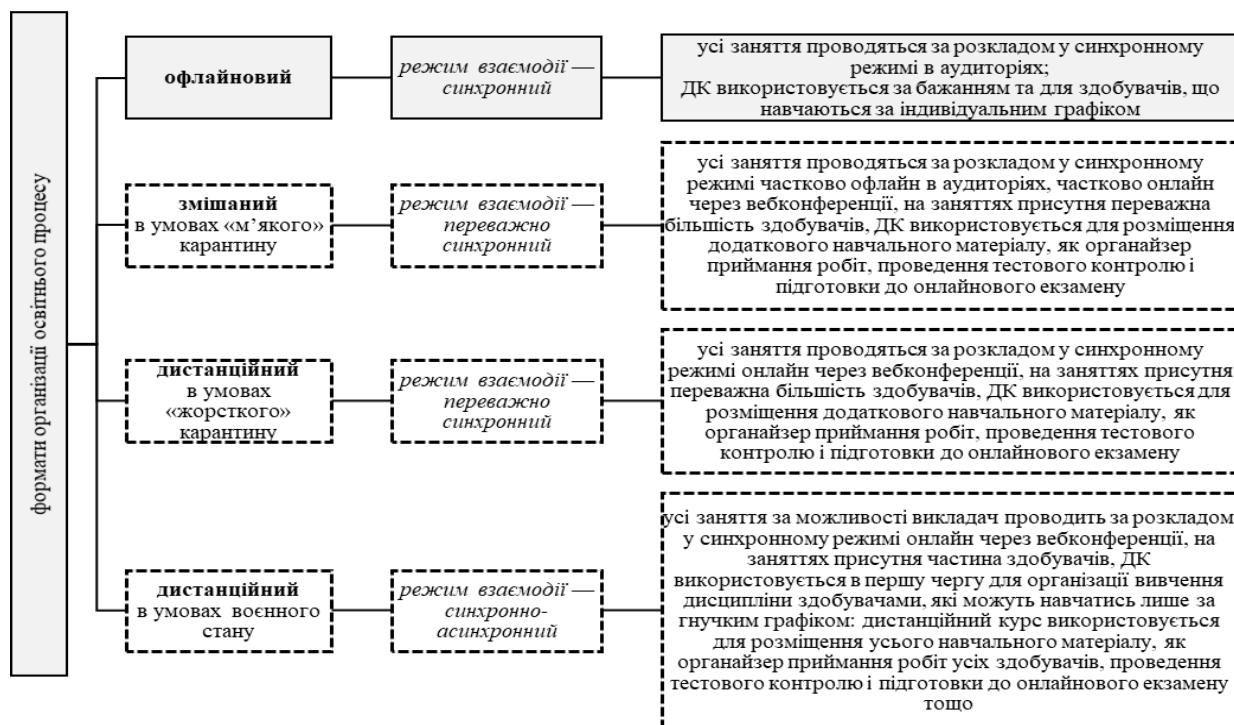
Структура ДК навчальної дисципліни на макrorівні для здобувачів всіх форм навчання є незмінною. Водночас, у зв'язку з кризовими умовами пандемії Covid-19 та воєнного стану у вкрай стислі терміни потребували реструктуризації на мезо- та мікро- рівнях ДК навчальних дисциплін для здобувачів денної та заочної форм навчання. Найбільших змін зазнали дистанційні курси, що забезпечують

організацію освітнього процесу для здобувачів денної форми навчання (рис. 3, 4), саме тому ми і розглянемо їх у даній статті.

Опишемо особливості реструктуризації авторами дистанційних курсів навчальних дисциплін «Прикладна інформатика» [9] та «Бізнес-інформатика» [10], що розроблені на загальноуніверситетській платформі Moodle для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності «Економіка» ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана».

Рис. 3. Формати організації освітнього процесу для студентів денної форми здобуття вищої освіти
Джерело: розроблено авторами

Рис. 4. Особливості використання дистанційних курсів за різних форматів організації освітнього процесу для здобувачів денної форми навчання
Джерело: розроблено авторами

Відповідно до особливостей форматів організації освітнього процесу за різних кризових обставин авторами була проведена реструктуризація дистанційних курсів навчальних дисциплін на мезорівні (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості реструктуризації дистанційних курсів навчальних дисциплін на мезорівні

Аудиторні заняття (доступність викладача за розкладом занять)	Онлайн синхронно (доступність викладача за розкладом занять)	Онлайн асинхронно (доступність навчального матеріалу в ДК протягом тижня)	Рекомендований формат ДК
офлайнний формат організації освітнього процесу			
– кількість аудиторних занять збережена; – переважна більшість здобувачів відвідують аудиторні заняття	—	– систематична робота зі здобувачами, що навчаються за індивідуальним графіком; – періодична робота зі здобувачами, які пропустили заняття; – проведення тестового контролю	Навчальний матеріал структурується за темами: – кожна секція відповідає темі (або підтемі) навчальної дисципліни та містить логічно завершений навчальний матеріал (теоретичний матеріал, завдання, тести) і не прив'язується до тижнів семестру; – дедлайни зазначаються селективно
змішаний формат в умовах «м'якого» карантину			
– частина аудиторних занять перенесена в онлайн, інша частина проводиться з врахуванням карантинних обмежень; – частина здобувачів не мають можливості відвідувати аудиторні заняття	– проведення лекцій-консультацій, лабораторних занять та консультацій у режимі веб-конференцій; – захист результатів виконаних робіт	– систематична робота здобувачів над навчальним матеріалом, винесеним в онлайн-режим, який не потребує синхронного формату (теоретичний матеріал лекцій, завдання до лабораторних занять, тестовий контроль); – систематична робота зі здобувачами, що не мають можливості бути присутніми на аудиторних заняттях; – періодична робота зі здобувачами, які пропустили аудиторні заняття або мали проблеми з інтернет-зв'язком під час онлайн-занять у синхронному режимі	Навчальний матеріал структурується за темами або тижнями: – кожна секція відповідає темі (або підтемі) навчальної дисципліни та містить логічно завершений навчальний матеріал, завдання, тести) і прив'язується до тижня семестру; – жорсткі дедлайни; – кількість секцій визначається кількістю тижнів у семестрі
дистанційний формат в умовах «жорсткого» карантину			
—	– проведення лекцій-консультацій, лабораторних занять та консультацій у режимі веб-конференцій; – аналіз та захист виконаних робіт (з демонстрацією здобувачами власного екрану ноутбука)	– систематична робота зі здобувачами над навчальним матеріалом, який не потребує синхронного формату (теоретичний матеріал лекцій, завдання до лабораторних занять, тестовий контроль)	Навчальний матеріал структурується за тижнями: – кожна секція відповідає тижню семестру та містить логічно завершений навчальний матеріал (теоретичний матеріал, завдання, тести, бліц-опитування) і прив'язується до тижня семестру; – жорсткі дедлайни; – кількість секцій визначається кількістю тижнів у семестрі
дистанційний формат в умовах воєнного стану			
	– проведення (за потреби) консультацій у режимі веб-конференцій; – аналіз та захист виконаних робіт (з демонстрацією здобувачами власного екрану ноутбука)	– робота за індивідуальним графіком зі здобувачами над навчальним матеріалом (теоретичний матеріал лекцій, завдання до лабораторних занять, тестовий контроль)	Навчальний матеріал структурується за тижнями: – кожна секція відповідає тижню семестру та містить логічно завершений навчальний матеріал (теоретичний матеріал, завдання, тести, бліц-опитування); – м'які дедлайни

Джерело: складено авторами

Проводячи реструктуризацію ДК на мікрорівні значна увага зверталася на особливості студентства мережевого покоління для того, щоб максимально сприяти мотивації здобувачів щодо самостійного опрацювання навчального матеріалу, особливо в умовах воєнного стану (табл. 2).

Таблиця 2

Враховання особливостей поведінки здобувачів мережевого покоління під час організації онлайнного навчання

Особливості поведінки здобувачів	Очікування здобувачів щодо наявності можливостей	Враховання особливостей поведінки здобувачів мережевого покоління під час організації онлайнного навчання
Свобода	<ul style="list-style-type: none"> – вибору місця та часу опрацювання навчального матеріалу; – врахування їх особистого інтелектуального простору 	<ul style="list-style-type: none"> – наявність цілодобового доступу до повнофункціонального ДК з навчальної дисципліни та можливості долучатися до формування індивідуальної траєкторії навчання; – наявність у здобувача альтернатив для опрацювання навчального матеріалу
Швидкість	<ul style="list-style-type: none"> – швидкого отримання інформації; – швидкого відгуку про їх навчальні досягнення; – отримання оперативного зворотнього зв'язку 	<ul style="list-style-type: none"> – використання різних месенджерів (Telegram, Viber тощо) для швидкого інформування здобувачів та оперативного звернення до викладача; – високий рівень структуризації навчального матеріалу ДК; – оперативна перевірка викладачем надісланих завдань з повноцінним коментарем щодо допущених помилок
Перевірка	<ul style="list-style-type: none"> – контролю діяльності викладача; – самоконтролю результатів власної навчальної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> наявність у ДК можливостей для: <ul style="list-style-type: none"> – неперервного діагностико-формуального оцінювання результатів навчання здобувачів; – аналізу виставлених оцінок за всіма видами контролю; – рейтингування здобувачем ДК викладача
Співробітництво	<ul style="list-style-type: none"> – комунікації з викладачем у форматі співробітництва та наставництва, а не керівництва та контролю; – формування soft skills під час роботи в команді 	<ul style="list-style-type: none"> – формування на онлайнних заняттях психологічно-комфортної атмосфери для отримання інтелектуального та емоційного задоволення від навчання; – включення до ДК покликань на бліц-опитування для реалізації швидкого та реального зворотнього зв'язку; – наявність у ДК елементів для залучення здобувачів до командної роботи через участь у довготривалих проєктах та проведення в кінці семестру анкетування з метою вивчення думки здобувачів щодо організації процесу навчання

Інновації	– цифровізації «усього» та «скрізь»; – використання інноваційних освітніх технологій	– використання різноманітних освітніх цифрових інструментів (наприклад, Zoom, Google Meet, Jambord); – структуризація ДК для реалізації технології «перевернутого класу»
Розваги	– навчатися «легко» та «весело»	– включення до ДК елементів для реалізації проведення бліц-опитувань та вікторин на онлайн-заняттях (наприклад, Mentimeter, Kahoot)
Персоналізація (налаштування)	– гнучкості та адаптивності онлайн-навчання; – налаштувати особисте оточення згідно з власними вподобаннями	наявність у ДК можливостей для: – проведення вхідного тестування (без виставлення оцінок) для визначення рівня готовності кожного здобувача до вивчення навчальної дисципліни; – проведення миттєвих опитувань здобувачів; – виконання завдань підвищеної складності

Джерело: розроблено авторами

Зважаючи на те, що за умов карантинних обмежень протягом семестру відбувалася декілька разів зміна формату навчання «змішаний-дистанційний-змішаний», то доцільним було використання єдиного ДК, який би враховував особливості кожного з форматів. Структура секції окремої теми ДК, який був реструктуризований на мікрорівні, для використання в умовах карантинних обмежень та за воєнного стану наведена у табл. 3.

Таблиця 3

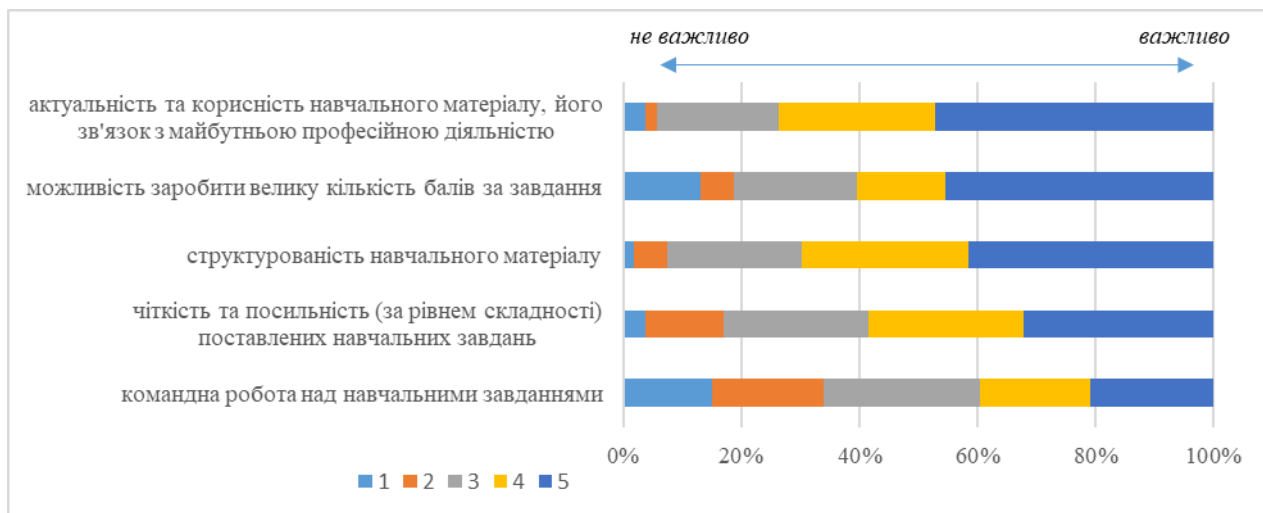
Особливості реструктуризації дистанційних курсів навчальних дисциплін на мікрорівні

№ з/ч	Складник дистанційного курсу	Відповідний елемент Moodle	Офлайновий формат	Змішаний/дистанційний формат в умовах карантину	Дистанційний формат в умовах воєнного стану
	Секція навчального матеріалу кожної теми / тижня структурується згідно з Картою навчальної роботи здобувача		—	+	+
	Назва секції починається з номера теми / проміжку дат відповідного тижня та містить скорочену назву	секція	+	+	+
1.	Резюме секції. Тема, мета вивчення, інтеграційні зв'язки з іншими темами дисципліни, результати навчання	секція	+	+	+
2.	Інструкція для здобувача щодо порядку опрацювання навчального матеріалу відповідної секції із зазначенням максимальної кількості балів та кінцевого (орієнтовного) терміну виконання завдань	елемент Moodle <i>Handic</i>	—	+	+

№ з/ч	Складник дистанційного курсу	Відповідний елемент Moodle	Офлайновий формат	Змішаний/дистанційний формат в умовах карантину	Дистанційний формат в умовах воєнного стану
3.	<p>Теоретичний матеріал секції подається у вигляді:</p> <ul style="list-style-type: none"> – елементу програмованого навчання – покликань на розділи електронної книги Moodle з усього курсу (розміщується в окремій чи загальній секції), містить структуровану стислу інформацію за кожною темою із розгалуженою системою навігації, вбудованими презентаціями, короткими відеоінструкціями тощо – запису онлайн-лекцій / консультацій – динамічних мультимедійних презентацій лекцій – авторських текстів лекцій 	<p>елемент Moodle <i>Урок</i></p> <p>елемент Moodle <i>Напис</i> + покликання + елемент Moodle <i>Книга</i> + вбудоване YouTube-відео</p> <p>елемент Moodle <i>Напис</i> + покликання на YouTube-відео</p> <p>елемент Moodle <i>Напис</i> + вбудована Google-презентація</p> <p>елемент Moodle <i>Файл</i></p>	<p>—</p> <p>+</p> <p>—</p> <p>+</p> <p>—</p>	<p>—</p> <p>+</p> <p>—</p> <p>+</p> <p>—</p>	<p>+</p> <p>+</p> <p>—</p> <p>—</p>
4.	Самоконтроль здобувачів. Тести закритого типу рівня ознайомлення та рівня відтворення (заохочувальні бали)	елемент Moodle <i>Тест</i>	+	+	+
5.	Завдання для практичного виконання — завдання, заплановані для виконання на лабораторних заняттях з розосередженою системою самоконтролю проміжних результатів	елемент Moodle <i>Завдання</i>	—	+	+
6.	Поточний контроль здобувачів. Тести закритого типу рівня умінь	елемент Moodle <i>Тест</i>	+	+	+
7.	Бліц-опитування щодо ефективності організації освітнього процесу	елемент Moodle <i>URL (веб-посилання)</i>	—	+	+

Джерело: розроблено авторами

З метою визначення рівня задоволеності організацією онлайн-навчання інформатичних дисциплін (в умовах воєнного стану) на основі використання реструктуризованих ДК серед здобувачів ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана» нами було проведено онлайн-опитування з використанням Google Forms, до якого долучилося 118 респондентів (диференціація вибірки за віком і статтю не входила до завдань цього дослідження). За узагальненими результатами оцінювання ДК здобувачі визначили, що структурування навчального матеріалу ДК є зручним для сприйняття (85 % респондентів), відзначили доступність викладу та достатню наповненість навчального матеріалу (91 %), що сприяло високому рівню вмотивованості у вивченні навчальної дисципліни (68 %). Ранжування здобувачами мотиваційних чинників до пізнавальної активності за їх вагомістю впливу наведені на рис. 5.

Рис. 5. Розподіл відповідей респондентів на питання «Оцініть за 5-ти бальною шкалою вплив стимулів, що мотивували Вас до пізнавальної активності (1 — зовсім не впливає, 2 — скоріше не впливає, 3 - важко відповісти, 4 — скоріше впливає, 5 — дуже впливає)»

Джерело: проаналізовано та складено авторами за результатами опитування здобувачів

Вивчення статистики дистанційного курсу і результатів анкетування виявило, що здобувачів також прагнуть самостійно контролювати поточний рівень знань: в дистанційному курсі тестування для самоконтролю результатів засвоєння навчального матеріалу перед лабораторним заняттям проходило близько 70 % студентів, хоча питома вага таких балів була незначною, підсумкове тестування по завершенню вивчення кожної теми проходили практично усі здобувачі (96 %). В той самий час, якби такі тести не оцінювались, ці показники хоч і знизились би (до 66 % та 58 % відповідно), але для більшості здобувачів ці види контролю були б важливими. А ось серед причин, що заважали опрацьовувати навчальний матеріал здобувачі не виокремили чинників, які безпосередньо пов'язані з структуризацією ДК (рис. 6).

Рис. 6. Розподіл відповідей респондентів на питання «Які чинники вам заважали якісно опрацьовувати навчальний матеріал з дисципліни? (кілька варіантів відповідей)».

Джерело: проаналізовано та складено авторами за результатами опитувань здобувачів

Висновки. Проведення реструктуризації дистанційних курсів для забезпечення організації онлайнного навчання в кризових умовах доцільно проводити на мезо- та мікрорівнях з урахуванням специфіки організації освітнього процесу з конкретної навчальної дисципліни та цільової аудиторії здобувачів. Використання таким чином оновлених дистанційних курсів в умовах воєнного стану перш за все забезпечує зменшення психологічного напруження здобувачів (у ДК не виставлялися жорсткі дедлайни та постійно вивчалася думка здобувачів щодо організації онлайнного навчання). Водночас структура ДК на мікрорівні, орієнтована на тижневе навантаження з повноцінним опрацюванням навчального матеріалу в асинхронному та/або синхронному режимах з можливістю реалізації попереднього самоконтролю отриманих результатів, сприяє активізації навчальної діяльності здобувачів.

Література:

1. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія / за ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
2. Морзе Н. В.; Буйницька О.П.; Варченко-Троценко Л.О. Створення сучасного електронного курсу в системі MOODLE: навч. посіб. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. 232 с.
3. Кучерявий А.О. Технологія проектування дистанційних навчальних курсів у військовій освіті // Військова освіта. 2017. №1(35). С. 108–114.
4. Триус Ю.В., Герасименко І.В., Франчук В.М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: метод. посіб. Черкаси: ЧДТУ, 2012. 220 с.
5. Кузьмінська О.Г., Мазорчук М.С., Мокрієв М.В., Барна О.В. Прийняття синхронної й асинхронної освітньої комунікації до і під час пандемії COVID-19: емпіричне дослідження реалізації електронного навчання у закладах вищої освіти України // Фізико-математична освіта. 2021. Випуск 4(30). С. 68–75.
6. Інноваційні педагогічні методи в цифрову епоху: навчальний посібник / О.В. Дзюбенко та ін. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня "Рута"», 2021. 267 с.
7. How to create a motivational elearning experience: 6 Tips for elearning professionals URL: bit.ly/3oTt0vo (дата звернення 04 серпня 2022 р.).
8. Tapscott D. Grown up digital: how the Net generation is changing your world. New York: Mc Graw Hill. 2009. 368 p.
9. Прикладна інформатика: дистанційний курс. URL: <http://bit.ly/3SrcC2r> (дата звернення: 04 серпня 2022 р.)
10. Бізнес-інформатика: дистанційний курс. URL: <http://bit.ly/3d1z8Po> (дата звернення: 04 серпня 2022 р.)

References:

1. Kukhareno, V. M., Bondarenko, V. V. (2020). *Ekstrene dystancijne navchannja v Ukrajinі: Monohrafija [Emergency distance learning in Ukraine: Monograph]*. Kharkiv: Vyd-vo KP «Misjka drukarnja» [in Ukrainian]
2. Morze, N. V., Buinytska, O. P., & Varchenko-Trotsenko, L. O. (2016). *Stvorennia suchasnoho elektronnoho kursu v systemi MOODLE: navchalnyi posibnyk [Creating a modern electronic course in the MOODLE system: a tutorial]*. Kyiv: Kyivskiyi universytet imeni Borysa Hrinchenka [in Ukrainian].

3. Kucheriavyi, A. O. (2017). Tekhnolohiia proektuvannia dystantsiinykh navchalnykh kursiv u viiskovii osviti [Design technology of remote training courses in military education]. *Viiskova osvita – Military education*, 35(1), 108–114 [in Ukrainian].
4. Tryus, Yu. V., Herasymenko, I. V., & Franchuk, V.M. (2012). *Systema elektronnoho navchannia VNZ na bazi Moodle. Metodychni posibnyk [E-learning system in higher education institutions based on MOODLE]*. Cherkasy: ChDTU [in Ukrainian].
5. Kuzminska, O., Mazorchuk, M., Mokriiev, M., & Barna, O. (2021). Pryiniattia synkhronnoi i asynkhronnoi osvitnoi komunikatsii do i pid chas pandemii Covid-19: empirychnе doslidzhennia realizatsii elektronnoho navchannia u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Acceptance synchronous and asynchronous educational communication before and during the COVID-19 pandemic: an empirical study of e-learning implementation in higher education institutions in Ukraine]. *Fyzyko-matematychna osvita – Physical and Mathematical Education*, 30(4), 68–75 [in Ukrainian].
6. Dziabenko, O. V., Morze, N. V., Vasylenko, S. V., Varchenko-Trotsenko, L. O., Vember, V. P., Boiko, M. A., ... & Smirnova-Trybulska, Y. M. (2021). *Innovatsiini pedahohichni metody v tsyfrovu epokhu [Innovative pedagogical methods in the digital age]*. Kyiv: Kamianets-Podilskyi: TOV «Drukarnia «Ruta»» [in Ukrainian].
7. How to create a motivational elearning experience: 6 tips for elearning professionals (2015). <https://elearningindustry.com>. Retrieved from: <http://bit.ly/3oTt0vo> [in English].
8. Tapscott, D. (2009). *Grown up digital: how the Net generation is changing your world*. New York: Mc Graw Hill, 368. [in English].
9. Prykladna informatyka: dystantsiinyi kurs [Applied Informatics: distance course]. <https://kneu.edu.ua>. Retrieved from <http://bit.ly/3SrcC2r> [in Ukrainian].
10. Biznes-informatyka: dystantsiinyi kurs [Business informatics: distance course]. <https://kneu.edu.ua>. Retrieved from <http://bit.ly/3d1z8Po> [in Ukrainian].